

Зміст

Особливості шостого року життя дитини . . .	7
Підготовка дитини до школи	25
Основні вікові проблеми, причини і розв'язання	47
Як розвивати моторику	105
Як навчити спілкуватись	139
Кругозір дитини	159
Ігри та іграшки	175
Що читати дітям шостого року життя	181
Розвивальні прогулянки. Де відпочити з користю?	186
Що знає і вміє дитина шостого року життя?	189
Наостанок...	202

Шановні батьки!

Кожен з батьків мріє про те, щоб його дитина виросла щасливою, успішною, розумною, фізично і духовно здоровою. А ще батьки бажають, щоб діти навчилися самостійно розв'язувати життєві проблеми, які поставатимуть на їхньому шляху, знаходити вірних друзів, цінувати дружбу, розпізнавати і уникати зради, вільно взаємодіяти з іншими людьми, гідно відстоювати себе в суспільстві. Всього цього не можливо навчити повчаннями, заборонами, погрозами.

Розвиток дитини шостого року життя, формування найважливіших навичок, необхідних для її адаптації в соціальному світі, для її майбутньої духовної самореалізації найкраще відбувається через ігри, цікаві і захопливі завдання, реальні повчальні ситуації навколишньої дійсності, через читання і обговорення хороших книг тощо.

Книга, яку ви тримаєте в руках, створена з метою надати допомогу у вихованні і розвитку п'яти-, шестирічних дітей.

Ігри, завдання, справи, які ми пропонуємо в цій книзі, сприятимуть розвитку вмінь і навичок, які дозволять дітям успішно взаємодіяти з навколишнім середовищем і людьми. Діти ознайомляться з умовами, за яких навколишнє середовище є безпечним для їхнього життя і здоров'я. Вони навчатися розв'язувати проблемні ситуації спілкування та долати свої страхи.

Поради, рекомендації, завдання допоможуть дорослим підготувати дитину до школи, розширити її знання про навколишній світ, розвивати творчі здібності, сформувати довірчі стосунки з малюком.

Ця книга буде цікавою і корисною для всіх, хто так чи інакше пов'язаний з дітьми у своєму житті або професії.

Користуючись книгою, пам'ятайте основні правила проведення ігор з дітьми.

- Грайте разом з дитиною.
- Гра має приносити радість і дитині, і дорослому. Кожний успіх дитини — це і її, і ваш успіх.
- Намагайтеся зацікавити дитину грою, а не примушуйте її грати.
- Дайте можливість дитині виконувати завдання гри самостійно або з незначною допомогою за потреби. Майте терпіння не підказувати, покажіть, адже малюк має подумати і самостійно знайти відповідь або виправити свої помилки.
- Обов'язково починайте з посильних для дитини завдань, щоб на початку вона змогла відчувати успіх і хотіла працювати далі.

- Якщо дитина не може впоратись із завданням, швидше за все, ви переоцінили рівень її розвитку. Зробіть перерву, а через деякий час почніть з легших завдань. Краще, якщо навіть дитина сама обиратиме завдання з урахуванням своїх можливостей.
- Не підганяйте дитину під час гри.
- Більше хваліть дитину за успіхи в грі і підбадьоруйте у випадку невдачі.
- Будьте емоційними, грайте із задоволенням.

Бажаємо успіхів вам і вашому малюкові!

Особливості шостого року життя дитини

Кожному віку властиві свої особливості поведінки і розвитку, можливості й обмеження, досягнення і втрати. Знання вікових особливостей дозволяє нам, дорослим, краще регулювати розвиток дитини, створювати умови, які допоможуть розкрити її здібності, покращити нашу взаємодію з нею.

Найбільш яскраво вікові особливості проявляються саме в дитинстві. Чи можна, наприклад, висувати одні й ті самі вимоги до дворічної малечі та п'ятирічного «чомусика»? Діти змінюються так швидко, що батьки іноді не встигають пристосовуватися до нових вікових проявів.

Ось вже дитині виповнилось 5 років. Що далі? Як тепер вона поводитиметься, що нового знатиме і вмітиме, які стосунки в неї складатимуться з дорослими й однолітками?

У віці від п'яти до шести років дитина активно розвивається фізично і психічно. Значно зростає фізична і розумова активність, рухливість малюка. Рухи стають більш різноманітними і точними.

Гра дитини

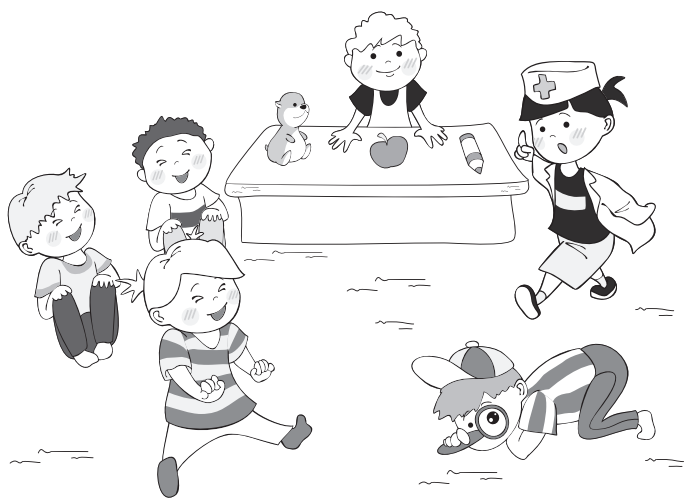
Головними видами діяльності, за допомогою яких дитина шостого року життя продовжує розвиватись, залишаються гра, малювання, спілкування з дорослими й однолітками, праця, сприйняття казок. Але поступово головне місце починає посідати навчання. Проте навчання буде більш ефективним, якщо матиме ігровий характер. Дитина не так швидко стомлюватиметься і довше проявлятиме зацікавленість до виконання навчальних завдань. Бо для малюка цього віку головним помічником у пізнанні світу залишається гра. Але тепер вона має більш складний характер. Особливо важливими є тривалі, стійкі колективні ігри з різноманітними сюжетами. В них дитина вчиться будувати стосунки з іншими людьми. Ці ігри об'єднують дітей, збагачують їхній внутрішній світ і приносять їм багато задоволення. В іграх у малечі розвивається спостережливість, мислення, сприйняття, пам'ять, мовлення, виникають нові інтереси і почуття. Тому дуже важливо знати, у що і як грає дитина, чи прагне вона спілкуватись з іншими дітьми, чи вважає за краще грати наодинці.

У своїх сюжетно-рольових іграх діти придумують різні ситуації, завдяки чому досить активно розвивається їхня уява. Тепер вона не механічна і відтворювальна, а творча. Дитяча уява стає більш емоційною, розвивається допитливість. Нестримні «чомусики»

буквально засипають дорослих запитаннями: «Що це?», «Чому?», «Навіщо?», «Для чого?». Такі запитання свідчать про поглиблення інтересу дитини до навколишнього світу. Розглядаючи все навкруги, дитина не просто бачить, а й намагається збагнути сутність явищ, встановити зв'язки між окремими фактами і подіями. Для того щоб зробити дитяче сприйняття предметів і явищ більш повним, усвідомленим, щоб надати можливість дитині логічно мислити, узагальнювати, краще не давати готових відповідей. Пояснення дорослих мають спонукати малечу вдумуватися, напружувати думку. Наприклад, можна відповісти: «А як ти вважаєш?», «А як ти здогадався?», «Що ти помітив?» тощо. Маленькому «чомучці» корисніше самому дістатися істини. Але необхідно, звичайно, враховувати наявний досвід і знання дитини.

Найяскравіше уява малюка виявляється в малюванні, конструюванні, створенні аплікацій, складанні власних казок, віршів, загадок. Така діяльність дає їй можливість особливим чином виражати свої почуття і уявлення про навколишній світ. Діти створюють образи нового на основі малюнка, опису, оповідання. Вони легко вигадують історії, казки, складають вірші, загадки, малюють за своїм задумом. Для розвитку творчості малюка важливо створювати ситуації, у яких він матиме можливість самостійно знаходити їх розв'язання, а також проявляти наполегливість і відповідальність.

Увага та Вольові риси дитини

Уява поєднується з мисленням і включається в процес планування дій. Малюк вже може здійснювати власний задум, активно здобувати бажаний результат, доводити розпочату справу до кінця. У нього виникає базова потреба бути активним діячем власного життя. Він починає робити так, як хоче сам, без допомоги. У цьому проявляється його вміння долати перешкоди на шляху до бажаної мети. Його діяльність стає більш усвідомленою і цілеспрямованою.

Розвивається увага дитини. Виконуючи різні завдання, вона починає проявляти посидючість, терпіння, волю, наполегливість у завершенні роботи.

Більш відповідально ставиться до виконання будь-яких доручень. Вона дедалі менше відволікається від цікавого завдання, її ігри стають більш складними і тривалими. Однак слід пам'ятати, що малюки відрізняються один від одного за різними особливостями: за станом здоров'я, за темпераментом і характером, за здатністю витримувати розумові і фізичні навантаження тощо.

У цьому віці малеча дедалі більше прагне самостійності. При цьому діти не тільки вміють і прагнуть самостійно, без допомоги дорослих, одягатися, їсти, вмиватися, чистити зуби та ін. Вони ще й намагаються допомогти тим, хто їх оточує. Тому важливо давати дитині посильні доручення: заправляти постіль, складати одяг, протирати меблі.

Життєвий досвід дитини розширюється. У неї формуються моральні уявлення та оцінка поведінки. Розвивається почуття обов'язку, власної гідності, естетичні почуття. Відбувається підпорядкування особистих власних мотивів соціальним. Дитина вже знає багато правил поведінки і може за допомогою волевих зусиль стримувати свої бажання. Вона в змозі змусити себе робити не тільки те, що їй хочеться, а й те, що потрібно. Малюк вчиться підкорюватись не тільки правилам дорослих, а й виробляє власні. Бо в цьому віці він вже розуміє, що можна вважати хорошим, а що поганим. Може передбачити наслідки своїх вчинків, уміє планувати свої дії. Засвоюючи

етичні норми, малюк починає змінювати свої уявлення про себе. Йому хочеться стати таким, як улюблений персонаж з мультфільму або реальна людина, яка йому подобається.

Пам'ять, мовлення, мислення

У дітей розвивається довільна пам'ять. Тобто вони тепер запам'ятовують не тільки те, що було для них яскравим і цікавим, а й те, що їм необхідно запам'ятати. Тут вони прикладають вольові зусилля. Щоб краще запам'ятати, діти повторюють, зіставляють, групують.

Активно розвивається і мовлення дитини. В розмові вона використовує більше слів, уміє слухати інших і висловлюватись сама.

Також діти легко визначають ознаки і властивості предметів, зв'язки і залежності між ними. Для того щоб дитина успішно опанувала засоби аналізу і розв'язування різноманітних мисленнєвих завдань, потрібно вчити її аналізувати задачу з різних точок зору і самостійно знаходити спосіб розв'язання. Для полегшення цього процесу краще використовувати наочні моделі. Вони допоможуть в образній формі відобразити відношення між речами і явищами. Адже дитині цього віку притаманна конкретність, наочність, образність, дієвість мислення. Вона

